



The mediating role of early maladaptive schemas in the relationship between attachment styles and defense mechanisms with a positive response to stress in flooded married women in Aq Qala

Sona Khakpour¹, Afsaneh Khajevand khooshli², Ramazan Hassanzadeh³, Javanshir Asadi⁴

1. Ph.D Candidate in Psychology, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran. E-mail: sonnaKhaKpoor1400@yahoo.com

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Gorgan Branch, Islamic Azad University Gorgan, Iran. E-mail: Khoshli.af@yahoo.com

3. Professor, Department of Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran. E-mail: hassanzadeh.ra@yahoo.com

4. Assistant Professor, Department of Psychology, Gorgan Branch, Islamic Azad University Gorgan, Iran. E-mail: asadi.javanshir@yahoo.com

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article history:

Received 13 March 2022

Received in revised form

18 April 2022

Accepted 06 June 2022

Published Online 21

January 2023

Keywords:

Early maladaptive schemas,

Attachment,

Defense mechanism,

Positive response to stress,

Flooded married women

ABSTRACT

Background: Numerous studies have investigated the relationship between attachment styles and defense mechanisms with early maladaptive schemas. On the other hand, the results of these studies have shown a significant relationship between early maladaptive schemas and positive response to stress, but the structural relationship between these Variables have not been studied in any research.

Aims: The aim of this study was to investigate the mediating role of early maladaptive schemas in relation to attachment styles and defense mechanisms with a positive response to stress married women flooded in Aq Qala city.

Methods: The present study was descriptive and of correlation and structural equations. The statistical population included women married women flooded in Aqqala city in 2019 who had health records in urban health centers and rural health houses. From this statistical population, 379 people were selected by cluster sampling. Tedeschi and Calhoun's posttraumatic growth inventory (1996), Andrews et al.'s defense styles questionnaire (1999), Hazan and Shaver adult attachment questionnaire (1987), and Young schema questionnaire short form (1994) were used to collect the required data. Data were analyzed using Pearson correlation test and path analysis.

Results: The results showed that avoidance and anxiety attachment have a significant direct effect on the positive response to stress ($p < 0/01$) and security and anxiety attachment through mediated early maladaptive schemas have a significant indirect effect on the positive response to stress ($p < 0/05$). The results also showed that the underdeveloped defense mechanism has a direct and indirect effect on the positive response to stress ($p < 0/05$). No significant effect was observed for developed and neuroprotective defense mechanisms.

Conclusion: Based on the results, it seems that early maladaptive schemas mediate the effects of variables affected by childhood development such as attachment and defense mechanisms to post-traumatic development, so it can be used in post-developmental interventions. Accident to be considered.

Citation: Khakpour, S., Khajevand khooshli, A., Hassanzadeh, R., & Asadi, J. (2023). The mediating role of early maladaptive schemas in the relationship between attachment styles and defense mechanisms with a positive response to stress in flooded married women in Aq Qala. *Journal of Psychological Science*, 21(119), 2249-2268. <https://psychologicalscience.ir/article-1-1640-fa.html>

Journal of Psychological Science, Vol. 21, No. 119, February, 2023

© 2021 The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.21.119.2249](https://doi.org/10.52547/JPS.21.119.2249)



✉ **Corresponding Author:** Afsaneh Khajevand khooshli, Assistant professor of Psychology, Department of Psychology, Gorgan Branch, Islamic Azad University Gorgan, Iran.

E-mail: Khoshli.af@yahoo.com, Tel: (+98) 9121036635

Extended Abstract

Introduction

From late March 2016 to early April 2017, Golestan province and especially Aqqala city, due to being located along the river, experienced heavy flood damage (Rajabizadeh et al., 2019). The results of a study showed that at least 77% of the studied sample of flood victims in Golestan province have symptoms of post-traumatic stress disorder at a moderate level and more than 15% have a severe level (Bazrafshan et al., 2019). In addition, women appear to be more vulnerable to stress than men and face more problems with post-traumatic growth (Jane et al., 2014). In general, a flood, like any internal or external stimulus that triggers a biological response, is known as a source of stress, and compensatory responses to these stresses are known as stress responses (Yaribigi et al., 2017).

Examination of physiological pathways reveals a link between attachment and the quality of stress response, so that attachment insecurity (versus security) is associated with distinct physiological responses to stress, is associated with (Pytomonaco & Powers, 2015). Interacting with the most sensitive/responsive caregivers leads to secure attachment, which leads to the growth of a safe haven and safe base needed for individuals. However, when sources of attachment are not reliably sensitive/responsive, insecure attachments may develop that are accompanied by negative attitudes toward safe havens and secure bases. Avoidance is an insecure dimension of attachment that reflects a person's lack of trust in the intentions of others and a defensive effort to maintain behavioral and emotional independence (disabling the attachment system). People with insecure attachments have been shown to have less capacity to regulate stress and show higher cortisol secretions (Scottin-Maternal et al., 2021). It seems that considering the role that attachment plays in emotional and cognitive processes, it can affect stress perception and coping strategies (Simpson & Rehuls, 2017).

Defense mechanisms are also a powerful part of the human capacity to maintain and balance mental life, without which the mind becomes vulnerable to

negative emotional inputs such as anxiety and stress (Connell et al., 2020). The predominant use of these defense mechanisms is strongly associated with relationship problems, psychiatric disorders, and psychological trauma (DeGasp et al., 2020; 2018). In contrast, developed defenses of individuals seem to protect against stressful situations and prevent the increase of unpleasant psychological experiences (Die Gispel et al., 2019). Some studies indicate a significant relationship between attachment styles (Black, 2019; Bryant et al., 2017; Akbari et al., 2010) and defense mechanisms with early maladaptive schemas. On the other hand, it has shown a significant relationship between early maladaptive schemas with a positive response to stress (Besharat et al., 2014; Ganji et al., 2013; Sala et al., 2015; Walburg & Chiaramlo, 2015).

Therefore, from what has been said, it seems that the occurrence of a disorder in the positive response to the Aq Qala flood is a major issue because it seems that the symptoms of post-traumatic stress disorder in this population are worrying, and this issue it is more acute for women because they seem to be more vulnerable than men. Accordingly, it is necessary to examine the related variables and explain the positive response to stress in this population so that appropriate interventions and training can be designed and implemented for this population and the population affected by similar future events. Research has also shown that although the relationship between attachment style and defense mechanisms to some extent with early maladaptive schemas and the relationship between early maladaptive schemas and stress response has been explored, there is a gap that their structural relationships have not been studied despite the necessary theoretical and research foundations. Accordingly, the present study aimed to respond to the needs and gaps expressed in the question of whether the initial maladaptive schemas in the relationship between attachment styles and defense mechanisms with a positive response to stress in married women flooded in Aq Qala city mediate the role. It makes sense. Figure 1 shows the conceptual model of the research.

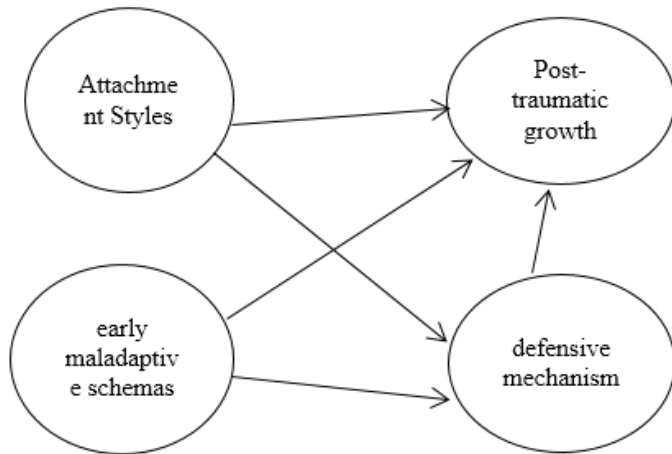


Figure 1. Conceptual model of research

Method

The method of the present study was descriptive and correlational in which the structural equation analysis design was used to investigate the research question. The statistical population of the study included married women aged 20 to 50 years in Aq Qala city (including residents of urban and rural areas) who lived in this city during the spring flood of 1398 and had health records in urban health centers and rural health houses. The instruments utilized in this study were the posttraumatic growth inventory (Tedeschi & Calhoun, 1996), defense styles questionnaire (Andrews et al., 1999), and adult attachment questionnaire (Hazan & Shavr, 1987), and Young schema questionnaire short form (1994). Descriptive statistics indicators were used to analyze the data. Pearson correlation and structural equation modeling were used to test the hypotheses and hypotheses and the data were analyzed using SPSS software version 25 and AMOS version 24.

Results

According to Table 1, the results show that post-traumatic growth has a positive relationship with secure attachment and developed defense mechanisms and with avoidant attachment and anxiety, underdeveloped defense mechanisms and neuroticism, as well as initial incompatibility schemas, have a negative and significant relationship. The results also show that early maladaptive schemas with negative attachment and developed defense

mechanisms have a negative relationship with Avoidant attachment and anxiety, and underdeveloped defense mechanisms and Neuroticism have a positive and significant relationship.

According to Table 2, all direct paths remaining in the model except for three direct paths of avoidance attachment, enhanced defense mechanism, and neuroprotective defense mechanism to the initial maladaptive schemas are significant ($P < 0.05$). In the following, Table 3 presents the results of the bootstrap test to investigate the indirect effects of attachment styles and defense mechanisms on post-traumatic growth through the mediation of early maladaptive schemas. The results obtained from the bootstrap test in Table 3 showed that among the attachment styles, secure attachment styles and anxiety with the effect size of -0.005 and -0.01 , respectively, a significant indirect effect on post-traumatic growth mediated They have initial maladaptive schemas but no significant results were observed for avoidant attachment ($P < 0.05$). The results also showed that the undetected defense mechanism with an effect size of -0.07 has a significant indirect effect on post-traumatic growth mediated by early maladaptive schemas ($P < 0.05$), but significant results for the developed and smooth defense mechanism. No pain was observed ($P < 0.05$).

Table 1. Results of Pearson correlation test to examine the relationships of variables

Variable	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Safe	1							
Attachment 2. Avoidance	-0/42**	1						
3. Anxiety	-0/90**	0/42**	1					
Defense 4. Grown	0/43**	-0/56**	-0/44**	1				
mechanism 5. Undeveloped	-0/55**	0/75**	0/53**	-0/75**	1			
6. neurosis	0/89**	0/36**	0/95**	-0/38**	0/46**	1		
7. Early maladaptive schemas	-0/41**	0/56**	0/41**	-0/52**	0/65**	0/36**	1	
8. Post-traumatic growth	0/32**	-0/44**	-0/33**	0/17**	-0/26**	-0/29**	-0/32**	1

Table 2. Results of fitted direct effects of research

P	upper line	Low limit	Standard effect size	path
0/03	-0/01	-0/07	-0/04	Incompatible schemas ← Secure attachment
0/006	0/13	0/08	0/10	Incompatible schemas ← Anxious attachment
0/007	-0/44	-0/64	-0/53	Post-traumatic growth ← Anxious attachment
0/35	0/07	-0/02	0/03	Incompatible schemas ← Avoidance attachment
0/006	-0/18	-0/35	-0/25	Post-traumatic growth ← Avoidance attachment
0/004	0/59	0/48	0/53	Incompatible schemas ← Undeveloped defense mechanism
0/004	0/50	0/23	0/35	Post-traumatic growth ← Undeveloped defense mechanism
0/75	0/02	-0/02	0/004	Incompatible schemas ← Developed defense mechanism
0/34	0/01	-0/07	-0/03	Incompatible schemas ← Neuroprotective defense mechanism
0/05	-0/03	-0/22	-0/13	Post-traumatic growth ← Early maladaptive schemas

Table 3. Bootstrap test results to investigate the mediating role of psychological capital in relation to early maladaptive schemas and marital boredom

P	upper line	Low limit	Standard effect size	Variable
0/01	0/02	0/001	0/005	Safe
0/02	-0/004	-0/03	-0/01	Anxiety
0/19	0/001	-0/01	-0/003	Avoidance
0/03	-0/02	-0/13	-0/07	Undeveloped
0/53	0/001	-0/005	-0/001	Grown
0/17	0/02	0/001	0/004	neurosis

Conclusion

The results showed that avoidance and anxiety attachment have a significant direct effect on the positive response to stress and safe and anxiety attachment mediated by initial maladaptive schemas have a significant indirect effect on the positive response to stress. The results obtained from the research of Sheikhan et al. (2017) in that it indicates the relationship between insecure attachment and post-traumatic stress, is in line with the research finding that the relationship between attachment and positive response to stress. Explaining the results based on the direct effect of avoidant and anxious attachment on a positive response to stress, it can be said that attachment can be related to a positive response to stress in several ways. During the floods in Aq Qala city, most married women were unaware of their relatives, at least for a short time, and even faced the death of their loved ones. In such a situation, insecure attachment, which is based on feeling

insecure and providing adaptive responses to events and the separation of others, may be accompanied by a more negative reaction to the event. Thus, avoidant attachment is associated with avoidance and fear of intimacy and seeking help, and anxious attachment is associated with worry and uncertainty about acceptance and worry about liberation (Mikollinser & Shaver, 2019). Avoidance attachment, therefore, limits access to support resources, which can lead to more positive responses to the situation, as it prevents closeness and seeking help from others.

In addition, the results showed that secure attachment and anxiety mediated by early maladaptive schemas have a significant indirect effect on the positive response to stress. Although previous studies have not directly examined the same model, however, the results obtained from the studies of Fathi and Shakeri (1398), Masoudi et al. (2016), Kaya and Aiden (2021), and Vasilopolo et al. (2020), show a significant mediating role of early maladaptive

schemas in the relationship between attachment to variables such as coping styles and psychological symptoms such as anxiety and stress, is somewhat coordinated. The results also showed that the underdeveloped defense mechanism has a significant direct effect on early maladaptive schemas and a positive response to stress and also has a significant indirect effect on a positive response to stress through the mediation of early maladaptive schemas. This was while no significant effect was observed for the other two defense mechanisms. In line with the present study, Besharat et al. (2014) in a study showed that underdeveloped defense mechanisms have a significant relationship with negative anger reactions. A positive response to stress indicates a positive psychological adjustment and a positive psychological adjustment in post-traumatic individuals, which contributes to adaptation. Thus, the underdeveloped psychological strategies and mechanisms that a person uses can be associated with a reduced positive response to stress.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from the doctoral dissertation of the author in charge of educational psychology at Tehran Azad University.

Funding: This research is in the form of a doctoral dissertation without financial support.

Authors' contribution: The first author is the main researcher of the research, the second author is the supervisor of the dissertation and the third author is the consultant professor of the dissertation

Conflict of interest: There is no conflict of interest in this study.

Acknowledgments: Hereby, the esteemed professors, advisors and staff of the education unit of Sari Azad University, as well as the participants in this research, are appreciated and thanked.



بررسی نقش میانجی گر طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه سبک‌های دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی با واکنش مثبت به استرس در زنان متأهل سیل زده شهرستان آق‌قلا

سونای خاکپور^۱، افسانه خواجهوند خوشلی^۲، رمضان حسن‌زاده^۳، جوانشیر اسدی^۴

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران.

۲. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران.

۳. استاد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

۴. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه: نتایج پژوهش‌ها بیانگر رابطه معنادار طرحواره‌های ناسازگار اولیه با واکنش مثبت به استرس بوده است اما روابط ساختاری میان این متغیرها در هیچ پژوهشی مورد بررسی قرار نگرفته است.

نوع مقاله:

پژوهشی

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی گر طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه سبک‌های دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی با واکنش مثبت به استرس در زنان متأهل سیل زده شهرستان آق‌قلا انجام شد.

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۲۲

بازنگری: ۱۴۰۱/۰۱/۲۹

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۱۶

انتشار برخط: ۱۴۰۱/۱۱/۰۱

روش: پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی و معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل زنان متأهل سیل زده شهرستان آق‌قلا در سال ۱۳۹۸ بود که در مراکز بهداشت شهری و خانه‌های بهداشت روستایی، دارای پرونده سلامت بودند. از این جامعه آماری تعداد ۳۷۹ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه رشد پس از سانحه دسچی و کالهن (۱۹۹۶)، پرسشنامه سبک‌های دفاعی اندروز و همکاران (۱۹۹۳)، پرسشنامه دلبستگی بزرگسالان هازان و شاور (۱۹۸۷) و فرم کوتاه پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ (۱۹۹۴) استفاده شد. داده‌ها با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر تجزیه و تحلیل شد.

کلیدواژه‌ها:

طرحواره‌های ناسازگار اولیه،

دلبستگی،

مکانیزم دفاعی،

واکنش مثبت به استرس،

زنان متأهل سیل زده

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که دلبستگی اجتنابی و اضطرابی بر واکنش مثبت به استرس اثر مستقیم معناداری دارند ($P < ۰/۰۱$) و دلبستگی ایمن و اضطرابی با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر واکنش مثبت به استرس اثر غیر مستقیم معناداری دارد ($P < ۰/۰۰۵$). همچنین نتایج نشان داد که مکانیزم دفاعی رشد نیافته بر واکنش مثبت به استرس اثر مستقیم و غیر مستقیم معناداری دارد ($P < ۰/۰۰۵$). برای مکانیزم‌های دفاعی رشد یافته و روان‌رنجور اثر معناداری مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: بر پایه نتایج بدست آمده به نظر می‌رسد که طرحواره‌ها ناسازگار اولیه میانجی گر اثرات متغیرهای متأثر از رشد دوران کودکی مانند دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی را به رشد پس از سانحه انتقال می‌دهد، بنابراین می‌تواند در مداخله‌های پیرامون رشد پس از سانحه مورد توجه قرار گیرد.

استناد: خاکپور، سونا؛ خواجهوند خوشلی، افسانه؛ حسن‌زاده، رمضان؛ و اسدی، جوانشیر (۱۴۰۱). بررسی نقش میانجی گر طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه سبک‌های دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی با واکنش مثبت به استرس در زنان متأهل سیل زده شهرستان آق‌قلا. *مجله علوم روانشناختی*، دوره بیست و یکم، شماره ۱۱۹، ۲۲۴۹-۲۲۶۸.

مجله علوم روانشناختی، دوره بیست و یکم، شماره ۱۱۹، زمستان (بهمن) ۱۴۰۱.



© نویسنده‌گان.

✉ نویسنده مسئول: افسانه خواجهوند خوشلی، استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران.

رایانامه: Khoshli.af@yahoo.com؛ تلفن: ۰۹۱۲۱۰۳۶۶۳۵

مقدمه

از اواخر اسفند ۱۳۹۷ تا اوایل فروردین ۱۳۹۸ استان گلستان و به ویژه شهرستان آق‌قلا با توجه به اینکه در مسیر رودخانه قرار داشتند، خسارت‌های سنگینی از سیل را تجربه کردند (رجبی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸). علاوه بر هزینه‌های مالی که برای اغلب ساکنین شهرستان استان گلستان روی دارد، نتایج یک بررسی نشان داد که حداقل ۷۷ درصد از نمونه مورد مطالعه از سیل زده‌گان استان گلستان علائم اختلال استرس پس از سانحه را در سطح متوسط و بیش از ۱۵ درصد در سطح شدید دارند (بذرافشان و همکاران، ۱۳۹۸). علاوه بر این به نظر می‌رسد زنان در مقایسه با مردان آسیب‌پذیری بیشتر در مقابل استرس نشان می‌دهند و با مشکلات بیشتری برای رشد پس از سانحه روبرو هستند (جین و همکاران، ۲۰۱۴).
 به طور کلی سیل نیز همانند هر محرک درونی یا بیرونی که باعث پاسخ بیولوژیکی شود، به عنوان منبع استرس شناخته می‌شود و پاسخ‌های جبرانی به این تنش‌ها به عنوان پاسخ‌های استرس شناخته می‌شوند (یاری‌بیگی و همکاران، ۲۰۱۷). واکنش مثبت و منفی به استرس دو انتهای پیوستار واکنش به استرس محسوب می‌گردند. واکنش مثبت به استرس که بیشتر به عنوان رشد پس از سانحه شناخته می‌شود، بیانگر تغییرات روانشناختی مثبت‌پایداری است که در نتیجه ناملایمات، تروما یا شرایط بسیار چالش‌برانگیز زندگی تجربه می‌شود (جایاویکرم و همکاران، ۲۰۲۱). این تغییرات اغلب در پنج حیطه رخ می‌دهد: قدرت شخصی (یا تغییرات درک شده در خود)، روابط با دیگران، قدردانی از زندگی (یا افزایش آگاهی وجودی)، شناخت امکانات جدید و تغییر معنوی (تدسی و کالهون، ۲۰۰۴). علاوه بر این، کسانی که از رویدادهای آسیب‌زا معنا می‌گیرند، بهبود و سازگاری بهتری را نشان می‌دهند که اغلب منجر به تداوم تغییرات مثبت و رشد می‌شود (پارک، ۲۰۱۰). داشتن ادراک مثبت از خود، فعال بودن و ادراک کنترل شخصی از جمله عواملی هستند که به واکنش مثبت به استرس کمک می‌کنند (والش و همکاران، ۲۰۱۸).

بررسی مسیرهای فیزیولوژیکی نشان دهنده ارتباط بین دلبستگی^۱ و کیفیت پاسخگویی به استرس است، به گونه‌ای که عدم امنیت دلبستگی (در مقابل امنیت) با واکنش‌های متمایز فیزیولوژیکی به استرس، از جمله پاسخ‌های

مربوط به مراکز مغزی فعال‌ساز استرس و سیستم ایمنی بدن همراه است (پایروموناکو و پاورس، ۲۰۱۵). بالبی (۱۹۶۹)، به نقل از چرنایک و همکاران، (۲۰۲۱) معتقد است که یک سیستم روان‌زیستی فطری (نظام رفتاری دلبستگی) انگیزه نزدیکی برای حمایت دیگران (شکل‌های دلبستگی) را در مواقع ضروری به خاطر حفاظت و ایمنی ایجاد می‌کند. به گفته آیزنورث (۲۰۰۶)، مردم برای دو شرط اصلی به چهره‌های دلبستگی روی می‌آورند: یک پناهگاه امن (یعنی تسکین پریشانی و آسایش) و یک پایگاه امن که از آن به کاوش، یادگیری و پیشرفت می‌پردازند. سبک‌های دلبستگی به مدل‌های درون‌کاری معینی از دلبستگی اشاره دارد که شکل پاسخ‌های رفتاری افراد را به جدایی از نگاره‌های دلبستگی و پیوند مجدد تعیین می‌کند (بشارت و همکاران، ۱۳۹۷). تعامل با مراقبین عمدتاً حساس/پاسخگو منجر به دلبستگی ایمن می‌شود که منجر به رشد پناهگاه امن و پایگاه امن مورد نیاز برای افراد می‌گردد. با این حال، زمانی که منابع دلبستگی به طور قابل اعتماد حساس/پاسخگو نباشند، ممکن است دلبستگی نایمن ایجاد شود که با نگرش‌های منفی به پناهگاه امن و پایگاه امن همراه می‌گردد. اجتناب یک بعد دلبستگی نایمن است که میزان بی‌اعتمادی فرد به نیات دیگران و تلاش تدافعی برای حفظ استقلال رفتاری و عاطفی را منعکس می‌کند (غیرفعال‌سازی سیستم دلبستگی). بعد دیگر اضطراب است که میزان نگرانی فرد از عدم حمایت دیگران را نشان می‌دهد (بیش فعال سازی سیستم دلبستگی) (چرنایک و همکاران، ۲۰۲۱). نشان داده شده که افراد با دلبستگی نایمن از ظرفیت‌های کمتری برای تنظیم استرس برخوردار هستند و ترشحات کورتیزول بیشتری را نشان می‌دهند (اسکستین - مادری و همکاران، ۲۰۲۱). به نظر می‌رسد با توجه به نقشی که دلبستگی در پردازش‌های هیجانی و شناختی دارد، می‌تواند بر ادراک استرس و راهبردهای تنظیم آن اثرگذار باشد (سیمپسون و رهولس، ۲۰۱۷).

همچنین مکانیزم‌های دفاعی^۲ یک بخش قدرتمند از ظرفیت انسان برای حفظ و تعادل حیات روانی است و بدون آن ذهن نسبت به ورودی‌های هیجانی منفی مانند اضطراب و استرس آسیب‌پذیر می‌گردد (کونل و همکاران، ۲۰۲۰). مکانیسم‌های دفاعی تکانه‌های انگیزشی و نیازها را تنظیم می‌کنند و هدف آن‌ها حفظ احساس امنیت روانی به وسیله ایجاد تحریف

¹. attachment

². defense mechanisms

در انجام وظایف رشدی خود و ایجاد مشکلاتی در زمینه‌های فیزیکی، اجتماعی و روانی گردد (کایا و آیدین، ۲۰۲۱). طرحواره‌های ناسازگار اولیه، عمیق‌ترین سطح شناختی از طرحواره‌ها بوده و مرکز سازماندهی شخصیت به شمار می‌روند (مهدوی و همکاران، ۱۴۰۱). بر طبق نظریه طرحواره‌های ناسازگار اولیه نیز، برآورده نشدن نیازهای عاطفی و روانشناختی منجر به شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌گردد و طرحواره‌های ناسازگار می‌تواند به عنوان یک واسطه بر پیامدهای روانشناختی اثر بگذارد که این فرضیه حمایت پژوهش‌ها را نیز به همراه داشته است (گراوند، ۲۰۲۲؛ حاجی‌حیدری و بهرام‌آبادی، ۲۰۲۱؛ کایا و آیدین، ۲۰۲۱).

طرحواره یانگ (۱۹۹۹، به نقل از زینل و اوزر، ۲۰۲۰) طرحواره‌های ناسازگار اولیه را در جهت معرفی همین پردازش‌ها و طرح‌های هیجانی و شناختی ارائه کرد که ریشه در آسیب‌های دوران کودکی و نیازهای برآورده نشده دارد که می‌تواند منجر به رفتارها و هیجان‌های مختل‌کننده شوند. طرحواره‌ها ساختارهای ذهنی سفت و سختی هستند که شامل هیجان‌ها، شناخت‌ها، احساسات و خاطراتی است که با الگوهای مداوم تجربیات آسیب‌رسان شکل گرفته و حفظ می‌شوند. ۱۵ طرحواره در قالب ۵ حوزه مورد بررسی و تأیید قرار گرفته‌اند که عبارتند از (اوتینگن و همکاران، ۲۰۱۷): ۱. حوزه بریدگی و طرد (محرومیت هیجانی، ره‌اشدگی بی‌ثباتی، بی‌اعتمادی بدرفتاری، انزوای اجتماعی بیگانگی، نقص/شرم)، ۲. خودگردانی و عملکرد مختل (شکست، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری، گرفتاری/خویش‌ترس تحول نیافته)، ۳. دیگر جهت‌مندی (اطاعت و ایثارگری)، ۴. گوش‌بزرگی بیش از حد و بازداری (بازداری هیجانی و معیارهای سرسختانه) و ۵. محدودیت‌های مختل (استحقاق/بزرگ‌منشی و خویش‌ترس‌داری/خودانضباطی ناکافی). فراتر از دیدگاه‌های نظری نیز یافته‌های بدست آمده از برخی پژوهش‌ها حاکی از رابطه معنادار سبک‌های دلبستگی (بلک، ۲۰۱۹؛ بریانت و همکاران، ۲۰۱۷؛ اکبری و همکاران، ۱۳۸۹) و مکانیزم‌های دفاعی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه بوده و از سویی دیگر نیز بیانگر رابطه معنادار طرحواره‌های ناسازگار اولیه با واکنش مثبت به استرس بوده است (بشارت و همکاران، ۱۳۹۳؛ گنجی و همکاران، ۱۳۹۲؛ سالا و همکاران، ۲۰۱۵؛ والبورگ و چیاراملو،

شناختی و محدود کردن تجارب هشیار هیجان‌های منفی است (بشارت و همکاران، ۱۳۹۷). با توجه به عملکرد آن‌ها، مکانیسم‌های دفاعی را می‌توان به صورت سلسله‌مراتبی دسته‌بندی کرد و در زنجیره‌ای از مکانیزم‌های رشدیافته، روان‌رنجور، تا رشدنیافته را در نظر گرفت. مکانیسم‌های دفاعی مانند شوخ‌طبعی به فرد کمک می‌کند تا با تجارب ناخوشایند مانند دوسوگرایی‌ها یا واقعیت‌های ناراحت‌کننده مقابله کند. آن‌ها را می‌توان به طور انعطاف‌پذیر مورد استفاده قرار داد و پاسخ‌های عاطفی منفی کاهش داد. مکانیزم‌های روان‌رنجور نیز به طور ناخودآگاه برای تنظیم پریشانی عاطفی به کار می‌رود. بر خلاف دفاع‌های رشدیافته، آن‌ها به شدت مورد استفاده قرار می‌گیرند و هدف آن‌ها اجتناب از تجربه هیجان‌های ناراحت‌کننده است. زمانی که با انعطاف به کار می‌روند می‌توانند مفید باشند، اما به طور متوسط با تجربه درونی پریشانی روانی مرتبط هستند. دفاع‌های رشد نیافته، در طرف دیگر طیف، مکانیسم‌هایی هستند برای حذف تأثیرات منفی عاطفی تهدیدکننده بالقوه از طریق دفاع‌هایی مانند فرافکنی است. برخلاف دفاع‌های رشدیافته که در سطح درون روانی عمل می‌کنند، دفاع‌های ناسازگار عمدتاً به صورت بین‌فردی به کار می‌روند، بنابراین از دیگران برای تنظیم (ناخودآگاه) پریشانی عاطفی خود استفاده می‌کنند (کامپ و همکاران، ۲۰۲۱). استفاده غالب از این مکانیسم‌های دفاعی به شدت با مشکلات رابطه، اختلالات روان‌پزشکی و آسیب‌روانی مرتبط است (دی‌گیسپ و همکاران، ۲۰۲۰؛ دی‌گیسپ و همکاران، ۲۰۱۸). در مقابل به نظر می‌رسد که دفاع‌های رشدیافته از افراد در مقابل شرایط استرس‌زا محافظت کرده و مانع از افزایش تجارب ناخوشایند روانشناختی می‌گردد (دی‌گیسپ و همکاران، ۲۰۱۹؛ قربانخانی و همکاران، ۱۴۰۰).

منطبق بر نظریه دلبستگی، سبک‌های دلبستگی به واسطه اثرگذاری بر طرح‌ها و پردازش‌های هیجانی و شناختی بر متغیرهای دیگر اثر می‌گذارد (چرنایک و همکاران، ۲۰۲۱) و مکانیزم‌های دفاعی نیز بر حسب انعطاف‌پذیری و تغییر در عواطف این اثرگذاری را اعمال می‌کند (کامپ و همکاران، ۲۰۲۱). با در نظر گرفتن این مورد که دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی نیازهای رشدی عاطفی و روانشناختی هستند، به نظر می‌رسد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه (EMS)^۱ ناشی از برآورده نشدن نیازهای عاطفی و روانشناختی اولیه در دوران کودکی است که باعث ناتوانی افراد

¹. early maladaptive schemas (EMS)

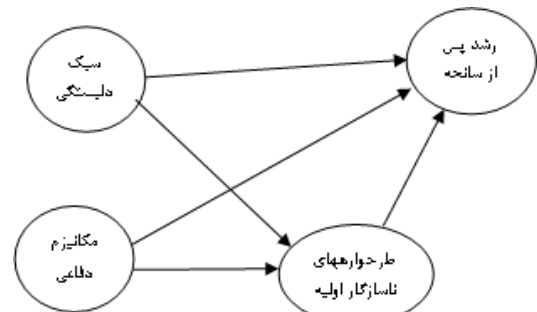
روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود که در آن از طرح تحلیل معادلات ساختاری برای بررسی سؤال پژوهش استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل زنان متأهل ۲۰ تا ۵۰ سال شهرستان آق‌قلا (اعم از ساکنان مناطق شهری و روستایی) بودند که در جریان سیل بهار ۱۳۹۸ ساکن این شهرستان بوده و در مراکز بهداشت شهری و خانه‌های بهداشت روستایی، دارای پرونده سلامت بودند که بر اساس داده‌های موجود این تعداد ۳۵۱۱۶ نفر بوده است. با رعایت حداقل حجم نمونه ۲۰۰ نفری برای پژوهش‌های با تحلیل معادلات ساختاری (گارور و منتزر، ۱۹۹۹) و با در نظر گرفتن مراکز بهداشت شهری و روستایی به عنوان مراکز اصلی و منابع دسترسی به اطلاعات ساکنان تحت پوشش خود، تعداد ۳۷۹ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای چند مرحله‌ای بود که طی آن شهرستان آق‌قلا و روستاهای تابعه به عنوان خوشه اصلی در نظر گرفته شدند. سپس با توجه به توزیع جمعیتی مبتنی بر داده‌های موجود در مراکز بهداشت شهری و روستایی، نمونه مورد نظر انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: رضایت از شرکت در پژوهش، حداقل سواد خواندن و نوشتن برای شرکت در پژوهش، عدم اعتیاد به مواد مخدر و مشروبات الکلی (بر اساس اظهار نظر شرکت‌کنندگان در پژوهش)، عدم تجربه طلاق در یکسال گذشته، عدم فوت وابستگان درجه یک در ۶ ماه گذشته، عدم ابتلا به اختلالات روان‌پزشکی تشخیص‌گذاری شده (طبق اظهار نظر شرکت‌کنندگان در پژوهش). ملاک‌های خروج از پژوهش عبارت بودند از: عدم پاسخگویی به حداقل ۵ درصد از سؤالات یکی از پرسشنامه‌ها و درخواست انصراف از پژوهش در حین پاسخگویی به پرسشنامه‌ها. ابزار پژوهش شامل چهار پرسشنامه بود که در ادامه معرفی شده‌اند.

ابتدا بعد از تهیه پرسشنامه‌ها و تعیین حجم نمونه و انتخاب حوزه‌های اجرای پرسشنامه، ضمن رعایت اصول اخلاقی، پرسشنامه‌ها جهت اجرا به نمونه منتخب پژوهش ارائه شد. ملاحظات اخلاقی شامل هماهنگی و کسب اجازه برای ورود به محیط پژوهش، توضیح هدف تحقیق و روش تکمیل پرسشنامه‌ها و حق مشارکت کنندگان برای شرکت در مطالعه یا امتناع آن‌ها، دادن اطمینان به مشارکت کنندگان در خصوص محرمانه ماندن اطلاعات فردی و کسب رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش بود.

۲۰۱۵). با وجود این ملاحظات نظری و نتایج پژوهشی، این خلاء وجود دارد که روابط ساختاری میان این متغیرها مورد بررسی قرار نگرفته است، البته برخی از پژوهش‌های نقش میانجی‌گر معناداری برای طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در رابطه میان دلبستگی و با دیگر متغیرها را نشان داده‌اند (فتحی و شاکری، ۱۳۹۸؛ مسعودی و همکاران، ۱۳۹۵؛ کایا و آیدن، ۲۰۲۱؛ واسیلوپولو و همکاران، ۲۰۲۰).

بنابراین با توجه به آنچه که گفته شد، به نظر می‌رسد که بروز اختلال در واکنش مثبت به سیل آق‌قلا یک مسئله اساسی باشد چرا که به نظر می‌رسد که در این جمعیت نشانه‌های اختلال استرس پس از سانحه نگران‌کننده است و این مسئله برای زنان حادث‌تر است، چرا که به نظر می‌رسد آسیب‌پذیری بیشتری در مقایسه با مردان دارند. بر همین اساس ضروری است که متغیرهای مرتبط و تبیین‌کننده واکنش مثبت به استرس در این جمعیت مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان بر اساس آن مداخله‌ها و آموزش‌های مناسب طراحی و برای این جمعیت و جمعیت آسیب‌دیده از حوادث مشابه آینده اجرا گردد. همچنین بررسی پژوهش‌ها بیانگر این بود که اگر چه روابط میان سبک دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی تا حدودی با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و رابطه میان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با واکنش به استرس مورد بررسی قرار گرفته است، با این حال این خلاء وجود دارد که روابط ساختاری آن‌ها با وجود مبانی نظری و پژوهشی لازم مورد بررسی قرار نگرفته است. بر همین اساس پژوهش حاضر در جهت پاسخ به ضرورت‌ها و خلاء بیان شده در پی این مسئله بود که آیا طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در رابطه میان سبک‌های دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی با واکنش مثبت به استرس در زنان متأهل سیل‌زده شهرستان آق‌قلا نقش میانجی‌گر معناداری دارد. در شکل ۱ نگاره مدل مفهومی پژوهش ارائه شده است.



شکل ۱. نگاره مدل مفهومی پژوهش

پرسشنامه سبک‌های دفاعی (DSQ)^۲ اندروز، سینگ و بوند (۱۹۹۳): پرسشنامه سبک‌های دفاعی توسط اندروز و همکاران (۱۹۹۳) به منظور سنجش سبک‌های دفاعی در افراد طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۴۰ سؤال و سه بعد رشد یافته، روان‌رنجور و رشد نیافته می‌باشد و بر اساس طیف ۹ گزینه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۹) به سنجش سبک‌های دفاعی می‌پردازد. سازندگان میزان آلفای کرونباخ ۰/۷۵ الی ۰/۸۵ را برای سه عامل پرسشنامه گزارش کرده‌اند. همچنین سازندگان ضریب آزمون - بازآزمون ۰/۵۶ تا ۰/۷۱ را برای هر سه عامل با بازه زمانی ۱۸ ماه گزارش کرده‌اند. همچنین سازندگان روایی همگرایی هر سه عامل را با فوبی اجتماعی، وحشت‌زدگی، وسواس، اضطراب و سوءاستفاده کودکی معنادار گزارش کرده‌اند ($p < ۰/۰۵$). در ایران حیدری‌نسب، منصور، آزادفلاح و شعیری (۱۳۸۶) شاخص‌های روان‌سنجی این پرسشنامه را مورد بررسی قرار دادند. این نویسندگان روایی همگرایی میان عامل‌های نئو و پرسشنامه سبک‌های دفاعی بین ۰/۲۱ تا ۰/۴۰ ($P < ۰/۰۱$) گزارش دادند. همچنین پایایی پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ در دو جمعیت مختلف بررسی کردند که بالاترین مقدار آلفای کرونباخ بدست آمده ۰/۸۹ و پایین‌ترین آن ۰/۶۹ بدست آمد. همچنین ضریب آزمون - بازآزمون را ۰/۷۵ تا ۰/۷۹ گزارش کردند. مقدار آلفای کرونباخ بدست آمده برای این سه بعد رشد یافته، روان‌رنجور و رشد نیافته در پژوهش حاضر به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۸۴ و ۰/۸۳ بود.

پرسشنامه دلبستگی بزرگسالان (AAQ)^۳ هازان و شاور (۱۹۸۷): پرسشنامه دلبستگی بزرگسالان توسط هازان و شاور (۱۹۸۷) ساخته شده است. این پرسشنامه شامل خود ارزیابی از مهارت‌های ایجاد روابط و خود توصیفی شیوه شکل‌دهی روابط دلبستگی نسبت به چهره‌های دلبستگی نزدیک است و مشتمل بر ۱۸ ماده می‌باشد که از طریق علامت‌گذاری روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای (از نوع لیکرت) که از؛ به هیچ وجه با خصوصیات من تطابق ندارد: (۱)، تا کاملاً با خصوصیات من تطابق دارد: (۵)، تشکیل می‌گردد. براساس دستورالعمل پرسشنامه، سؤالات ۱، ۶، ۸، ۱۲، ۱۳، ۱۷ دلبستگی ایمن را می‌سنجند. سؤالات ۲، ۵، ۷، ۱۴، ۱۶، ۱۸ دلبستگی اجتنابی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و سرانجام سؤالات ۳، ۴، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۵ دلبستگی

روش نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای چند مرحله‌ای بود که طی آن شهرستان آق‌قلا و روستاهای تابعه به عنوان خوشه اصلی در نظر گرفته شدند. سپس با در نظر گرفتن مراکز بهداشت شهری و روستایی به عنوان مراکز اصلی و منابع دسترسی به اطلاعات ساکنان تحت پوشش خود، با توجه به تعداد نمونه لازم، شش زیرخوشه به صورت تصادفی انتخاب شدند و نمونه‌ها به پرسشنامه‌ها جواب دادند. بعد از کنار گذاشتن پرسشنامه‌های مخدوش، اطلاعات مربوط به ۳۷۹ نفر به تحلیل نهایی راه یافتند. برای تجزیه و تحلیل داده‌های از شاخص‌های آمار توصیفی، شامل میانگین، انحراف استاندارد، پایین‌ترین و بالاترین نمره، استفاده شد. برای بررسی فرضیه‌ها و مفروضه‌ها از همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری بکار رفت و داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۵ و AMOS نسخه ۲۴ تحلیل شدند.

(ب) ابزار

پرسشنامه رشد پس از سانحه (PTGI)^۱ دسچی و کالهن (۱۹۹۶): این پرسشنامه یک ابزار خودسنجی است که توسط دسچی و کالهن (۱۹۹۶) به منظور ارزیابی تغییرات خود ادراکی افراد، مرتبط با تجارب حوادث آسیب‌زا ساخته شده است. این پرسشنامه شامل ۲۱ عبارت در مقیاس لیکرت با دامنه صفر تا پنج تشکیل شده است (هیچ تغییری را تجربه نکردم = ۰ تا تغییر خیلی زیادی را تجربه کردم = ۵ و دامنه نمرات آزمودنی‌ها بین ۰ تا ۱۰۵ می‌باشد. تدسچی و کالهن (۱۹۹۶) پایایی این ابزار را با استفاده از آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۶ بدست آوردند و روایی همگرایی آن از طریق رابطه با مذهب‌گرایی، خوش بینی و ابعاد اصلی شخصیت معنادار گزارش کردند. در ایران سیدمحمودی، رحیمی و محمدی (۱۳۹۲) روایی همگرایی معناداری با عاطفه مثبت ($r = ۰/۵۱$ و $P < ۰/۰۱$)، عاطفه منفی ($r = -۰/۲۰$) و خوشبینی ($P < ۰/۰۱$ و $r = ۰/۲۰$) را برای این پرسشنامه گزارش کردند. همچنین این نویسندگان ضریب آزمون - بازآزمون را ۰/۹۴ و مقدار آلفای کرونباخ بدست آمده را ۰/۹۲ گزارش کردند. مقدار آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه در پژوهش حاضر ۰/۸۳ بدست آمد.

3. adult attachment questionnaire (AAQ)

1. Posttraumatic Growth Inventory (PTGI)

2. Defense Style Questionnaire (DSQ)

مقیاس اندازه‌گیری آسیب‌شناسی روانی تأیید می‌کند و روایی واگرایی معناداری با خودکارآمدی و خوش‌بینی دارد (اوتینگن و همکاران، ۲۰۱۷). در ایران پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌ها بین ۰/۵۴ تا ۰/۷۳ و نمره کل آن ۰/۸۶ بدست آمده است (نعمی و پورمیدانی، ۱۳۹۶). همچنین در تأیید روایی همگرا و واگرا، ضرایب همبستگی این پرسشنامه با عزت‌نفس، درماندگی‌های روانشناختی، اختلالات شخصیتی و نگرش‌های ناکارآمد، همگی معنادار بوده‌اند (دیوانداری و همکاران، ۱۳۸۸، به نقل از نعمی و پورمیدانی، ۱۳۹۶). مقدار آلفای کرونباخ بدست آمده برای خرده مقیاس‌های پرسشنامه در پژوهش حاضر بین ۰/۹۲ الی ۰/۶۷ بود.

یافته‌ها

بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی ۳۷۹ زن شرکت‌کننده در پژوهش نشان داد که میانگین و انحراف استاندارد سن شرکت‌کنندگان به ترتیب برابر ۳۸/۷۸ و ۷/۳۶ است و فراوانی (درصد فراوانی) سطح تحصیلات زیر دیپلم، دیپلم و فوق‌دیپلم و بالاتر به ترتیب ۳۰۰ (۸۲)، ۳۰ (۸) و ۳۹ (۱۰) نفر است. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی (کمترین و بیشترین نمره، میانگین، انحراف معیار، کجی و کشیدگی) برای متغیرهای پژوهش به تفکیک ارائه شده است. با توجه به اینکه تمامی شاخص‌های کجی و کشیدگی بدست آمده بین ۲+ تا ۲- است، بنابراین می‌توان گفت که توزیع متغیرها در شرایط تقریباً نرمالی قرار دارند. در ادامه و در جدول ۲ نتایج آزمون همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه میان متغیرها ارائه شده است.

نتایج بدست آمده از جدول ۲ نشان می‌دهد که رشد پس از سانحه با دلبستگی ایمن ($r = 0.32$ و $P < 0.01$) و مکانیزم دفاعی رشد یافته ($r = 0.17$ و $P < 0.01$) رابطه مثبت و با دلبستگی اجتنابی ($r = -0.44$ و $P < 0.01$) و اضطرابی ($r = -0.33$ و $P < 0.01$)، مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته ($r = -0.26$ و $P < 0.01$) و روان‌رنجور ($r = -0.29$ و $P < 0.01$) و همچنین طرحواره‌های ناسازگاری اولیه ($r = -0.32$ و $P < 0.01$) رابطه منفی و معناداری دارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه با دلبستگی ایمن ($r = -0.41$ و $P < 0.01$) و مکانیزم دفاعی رشد یافته ($r = -0.52$ و $P < 0.01$) رابطه منفی و با دلبستگی اجتنابی ($r = 0.56$ و $P < 0.01$)

اضطرابی را می‌سنجد. سازندگان ضمن تأیید روایی سازه مدل سه عاملی پرسشنامه، مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰ را برای عامل‌های پرسشنامه در دو نمونه مختلف گزارش کرده‌اند. همچنین سازندگان ثبات درونی ۰/۶۹ الی ۰/۷۵ را برای پرسشنامه گزارش کرده‌اند. در ایران پاکدامن (۱۳۸۰) ضمن تأیید روایی محتوایی پرسشنامه، پایای پرسشنامه را به صورت آزمون - بازآزمون بین ۰/۳۶ تا ۰/۷۲ برای سه عامل پرسشنامه گزارش کرده است. مقدار آلفای کرونباخ بدست آمده برای دلبستگی ایمن، اجتنابی و دلبستگی اضطرابی در پژوهش حاضر به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۷۱ و ۰/۷۵ بدست آمد.

فرم کوتاه پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ (YSQ SF)^۱: یانگ و براون (۱۹۹۴) این پرسشنامه را از روی فرم پرسشنامه اصلی و ۲۰۵ سؤالی طراحی کرد. فرم کوتاه دارای ۷۵ سؤال شش گزینه‌ای است. طریقه نمره‌گذاری بر اساس طیف لیکرت شش گزینه‌ای است که گزینه‌های آن از کاملاً غلط = ۱ تا کاملاً درست = ۶ می‌باشد که نمره ۷۵ نشان دهنده کمترین میزان طرحواره‌های ناسازگار اولیه و نمره ۴۵۰ بازگو کننده بیشترین میزان طرحواره‌های ناسازگار اولیه است. فرم کوتاه این پرسشنامه ۱۵ طرحواره را با ۵ حوزه را می‌سنجد که عبارتند از: ۱. حوزه بریدگی و طرد (محرومیت هیجانی: گویه‌های ۱ تا ۵، ره‌اشدگی بی‌ثباتی: گویه‌های ۶ تا ۱۰، بی‌اعتمادی بدرفتاری: گویه‌های ۱۱ تا ۱۵، انزوای اجتماعی بیگانگی: گویه‌های ۱۶ تا ۲۰، نقص/شرم: گویه‌های ۲۱ تا ۲۵)، ۲. خودگردانی و عملکرد مختل (شکست: گویه‌های ۲۶ تا ۳۰، وابستگی/بی‌کفایتی: گویه‌های ۳۱ تا ۳۵، آسیب‌پذیری در برابر ضرر و بیماری: گویه‌های ۳۶ تا ۴۰، گرفتاری/خویش‌تن تحول نیافته: گویه‌های ۴۱ تا ۴۵)، ۳. دیگر جهت‌مندی (اطاعت: گویه‌های ۴۶ تا ۵۰، ایثارگری: گویه‌های ۵۱ تا ۵۵)، ۴. گوش‌بزرگی بیش از حد و بازداری (بازداری هیجانی: گویه‌های ۵۶ تا ۶۰، معیارهای سرسختانه: گویه‌های ۶۱ تا ۶۵) و ۵. محدودیت‌های مختل (استحقاق/بزرگ‌منشی: گویه‌های ۶۶ تا ۷۰ و خویش‌داری/خود انضباطی ناکافی: گویه‌های ۷۱ تا ۷۵). برای پایایی خرده مقیاس‌های پرسشنامه آلفای کرونباخ از ۰/۶۲ تا ۰/۸۱ (عدم موفقیت) و برای نمره کل ۰/۹۶ بدست آمده است. همچنین پرسشنامه روایی همگرایی معناداری با

1. Young Schema Questionnaire Short Form (YSQ SF)

نتایج بدست آمده از جدول ۴ نشان می دهد که تمامی مسیرهای مستقیم مانده در مدل به غیر سه مسیر مستقیم از دلبستگی اجتنابی، مکانیزم دفاعی رشد یافته و مکانیزم دفاعی روان‌رنجور به طرحواره‌های ناسازگار اولیه، معنادار هستند ($P < 0/05$). در ادامه و در جدول ۵ نتایج آزمون بوت استراپ برای بررسی اثرات غیر مستقیم سبک‌های دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی بر رشد پس از سانحه با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه استفاده ارائه شده است.

نتایج بدست آمده از آزمون بوت استراپ در جدول ۵ نشان داد که از میان سبک‌های دلبستگی، سبک‌های دلبستگی ایمن و اضطرابی به ترتیب با اندازه اثرهای $0/005$ و $0/01$ - اثر غیر مستقیم معناداری بر رشد پس از سانحه با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه دارند ولی نتایج معناداری برای دلبستگی اجتنابی مشاهده نشد ($P > 0/05$). همچنین نتایج نشان داد که مکانیزم دفاعی رشد نیافته با اندازه اثر $0/07$ - اثر غیرمستقیم معناداری بر رشد پس از سانحه با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه دارد ($P < 0/05$)، ولی نتایج معناداری برای مکانیزم دفاعی رشد یافته و روان‌رنجور مشاهده نگردید ($P > 0/05$).

$P < 0/01$ و اضطرابی ($F = 0/41$ و $P < 0/01$)، مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته ($F = 0/65$ و $P < 0/01$) و روان‌رنجور ($F = 0/36$ و $P < 0/01$) رابطه مثبت و معناداری دارد. در ادامه نگاره مدل اصلاح شده ارائه شده است. لازم به ذکر است که مسیرهای مستقیم دلبستگی ایمن، مکانیزم‌های دفاعی رشد یافته و روان‌رنجور به رشد پس از سانحه به دلیل عدم معناداری از مدل کنار گذاشته شده‌اند و شاخص‌های اصلاحی مدل که توسط نرم‌افزار پیشنهاد شده بود در مدل با استفاده از پیکان دوجبهته برای وصل کردن مقادیر خطا اضافه گردید. نگاره مدل اصلاح شده در شکل ۱ ارائه شده است.

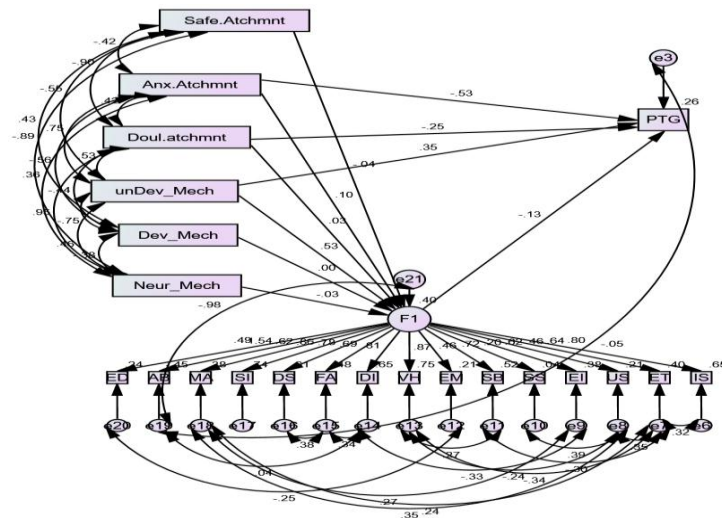
نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که مقدار بدست آمده برای شاخص RMSEA به عنوان اصلی‌ترین شاخص برازش در سطح مطلوبی قرار دارد و بقیه شاخص‌های مدل نیز یا در سطح مطلوبی قرار دارند و یا نزدیک به مقادیر مطلوب قرار دارند. بر همین اساس می‌توان گفت که مدل پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است. در ادامه و در جدول ۴ نتایج اثرات مسیرهای مستقیم مدل برازش شده پژوهش ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
ایمن	۸	۲۲	۱۵/۲۸	۲/۹۲	۰/۰۰۴	-۰/۴۴
دلبستگی اجتنابی	۸	۲۴	۱۵/۱۸	۳/۳۸	۰/۱۲	-۰/۶۷
اضطرابی	۸	۲۳	۱۴/۱۴	۲/۸۸	۰/۲۱	-۰/۰۸
رشد یافته	۳۷	۷۷	۵۵/۸۵	۷/۸۳	۰/۳۵	۰/۴۰
مکانیزم دفاعی رشد نیافته	۲۱	۷۴	۵۱/۰۶	۱۰/۶۶	-۰/۵۰	-۰/۲۹
روان‌رنجور	۲۴	۶۷	۴۸/۹۹	۶/۷۴	-۰/۵۹	۱/۱۰
طرحواره‌های ناسازگار اولیه	۸۳	۴۴۱	۲۴۶/۱۳	۶۸/۹۹	۰/۵۸	۰/۳۵
رشد پس از سانحه	۱۰	۳۲	۱۹/۴۱	۳/۹۴	۰/۴۹	-۰/۰۵

جدول ۲. نتایج آزمون همبستگی پیرسون جهت بررسی روابط متغیرها

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. ایمن								
دلبستگی ۲. اجتنابی	-۰/۴۲ ^{***}							
۳. اضطرابی	-۰/۹۰ ^{***}	۰/۴۲ ^{***}						
۴. رشد یافته	۰/۴۳ ^{***}	-۰/۵۶ ^{***}	۱					
مکانیزم دفاعی ۵. رشد نیافته	-۰/۵۵ ^{***}	۰/۷۵ ^{***}	۰/۵۳ ^{***}	-۰/۷۵ ^{***}				
۶. روان‌رنجور	۰/۸۹ ^{***}	۰/۳۶ ^{***}	۰/۹۵ ^{***}	-۰/۳۸ ^{***}	۰/۴۶ ^{***}			
۷. طرحواره‌های ناسازگار اولیه	-۰/۴۱ ^{***}	۰/۵۶ ^{***}	۰/۴۱ ^{***}	-۰/۵۲ ^{***}	۰/۶۵ ^{***}	۰/۳۶ ^{***}		
۸. رشد پس از سانحه	۰/۳۲ ^{***}	-۰/۴۴ ^{***}	-۰/۳۳ ^{***}	۰/۱۷ ^{***}	-۰/۲۶ ^{***}	-۰/۲۹ ^{***}	-۰/۳۲ ^{***}	۱



شکل ۱. نگاره مدل اصلاح شده پژوهش

بی‌نوشت ۱: دلبستگی ایمن = Safe.Atchmnt، دلبستگی اضطرابی = Anx.Atchmnt، دلبستگی اجتنابی = DouL.atcmnt، مکانیزم دفاعی رشد یافته = Dev_Mec، مکانیزم دفاعی رشد یافته = Dev_Mech، مکانیزم دفاعی روان‌رنجور = Neur_Mech، طرحواره‌های ناسازگار اولیه = FI، طرحواره رهاشدگی/بی‌ثباتی = AB، طرحواره بی‌اعتمادی/بدرفتاری = MA، طرحواره محرومیت هیجانی = unDev_Mech، طرحواره نقص/شرم = DS، طرحواره وابستگی/بی‌کفایتی = DI، طرحواره آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری = VH، طرحواره خودرشدنیافته/گرفتار = EU، طرحواره شکست = FA، طرحواره استحقاق/بزرگ‌منشی = ET، طرحواره خویشتن‌داری/خودانطباقی ناکافی = IS، طرحواره اطاعت = SB، طرحواره ایثار = SS، طرحواره بازداری هیجانی = EM، طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی = US، رشد پس از سانحه = PTG.

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل پژوهش

شاخص	$2\chi^2/df$	RMSEA	NFI	IFI	CFI	GFI	AGFI
ملاک برازش	$3 \geq *$	$0.10 \geq *$	$0.90 \leq *$	$0.90 \leq *$	$0.90 \leq *$	$0.90 \leq *$	$0.90 \leq *$
آماره‌ی پژوهش حاضر	۳/۲۶	۰/۰۷۷	۰/۹۲	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۸۹	۰/۸۳

جدول ۴. نتایج اثرات مستقیم برازش شده پژوهش

مسیر	اندازه اثر استاندارد	حد پایین	حد بالا	P
دلبستگی ایمن ← طرحواره‌های ناسازگار	-۰/۰۴	-۰/۰۷	-۰/۰۱	۰/۰۳
دلبستگی اضطرابی ← طرحواره‌های ناسازگار	۰/۱۰	۰/۰۸	۰/۱۳	۰/۰۰۶
دلبستگی اضطرابی ← رشد پس از سانحه	-۰/۵۳	-۰/۶۴	-۰/۴۴	۰/۰۰۷
دلبستگی اجتنابی ← طرحواره‌های ناسازگار	۰/۰۳	-۰/۰۲	۰/۰۷	۰/۳۵
دلبستگی اجتنابی ← رشد پس از سانحه	-۰/۲۵	-۰/۳۵	-۰/۱۸	۰/۰۰۶
مکانیزم دفاعی رشد نیافته ← طرحواره‌های ناسازگار	۰/۵۳	۰/۴۸	۰/۵۹	۰/۰۰۴
مکانیزم دفاعی رشد نیافته ← رشد پس از سانحه	۰/۳۵	۰/۲۳	۰/۵۰	۰/۰۰۴
مکانیزم دفاعی رشد یافته ← طرحواره‌های ناسازگار	۰/۰۰۴	-۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۷۵
مکانیزم دفاعی روان‌رنجور ← طرحواره‌های ناسازگار	-۰/۰۳	-۰/۰۷	۰/۰۱	۰/۳۴
طرحواره‌های ناسازگار اولیه ← رشد پس از سانحه	-۰/۱۳	-۰/۲۲	-۰/۰۳	۰/۰۵

جدول ۵. نتایج آزمون بوت استراپ جهت بررسی نقش میانجی گری سرمایه روانشناختی در رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و دلدگی زناشویی

متغیر	اندازه اثر استاندارد	حد پایین	حد بالا	P
ایمن	۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۰۱
دلبستگی	-۰/۰۱	-۰/۰۳	-۰/۰۰۴	۰/۰۲
اجتنابی	-۰/۰۰۳	-۰/۰۱	۰/۰۰۱	۰/۱۹
رشدنا یافته	-۰/۰۷	-۰/۱۳	-۰/۰۲	۰/۰۳
مکانیزم دفاعی	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	۰/۵۳
روان‌رنجور	۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۱۷

بحث و نتیجه گیری

تاریخ زندگی بشر حاکی از این است که بلاای طبیعی جزء جدانشدنی زندگی انسان است. علاوه بر خسارت‌های مالی که همراه این بلاها وجود دارد، شدت و بزرگی این بلاها نیز می‌تواند برای سلامت روانشناختی افراد مخاطره‌آمیز باشد. در سال ۱۳۹۸ شهرستان آق‌قلا از جمله شهرستان‌های استان گلستان بود که با سیل ویرانگر روبرو شد و ساکنین آن با خسارت‌های مالی و روانی روبرو شدند. در همین راستا پژوهش حاضر در صدد بررسی برازش مدل واکنش‌های مثبت به استرس بر اساس سبک‌های دلبستگی ادراک شده و مکانیزم‌های دفاعی با نقش میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار در زنان شهرستان آق‌قلا بود. نتایج نشان داد که دلبستگی اجتنابی و اضطرابی بر واکنش مثبت به استرس اثر مستقیم معناداری دارند و دلبستگی ایمن و اضطرابی با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر واکنش مثبت به استرس اثر غیر مستقیم معناداری دارد. نتایج بدست آمده از پژوهش شیخان و همکاران (۱۳۹۶) از آن جهت که بیانگر رابطه دلبستگی ناایمن با استرس پس از سانحه بود، با یافته پژوهش مبنی بر رابطه دلبستگی با واکنش مثبت به استرس بود، هم راستا است. البته این دو پژوهش در نمونه مورد مطالعه تفاوت داشتند. همچنین نتایج بدست آمده از پژوهش اکبری و همکاران (۱۳۸۹) اگرچه بر روی نمونه‌ای متفاوت از پژوهش حاضر صورت گرفت، با این حال از آن جهت که بیانگر رابطه میان دلبستگی با واکنش‌های مثبت به استرس‌های جانبازی بود، با پژوهش حاضر هم‌راستا است. همچنین نتایج بدست آمده از پژوهش‌های بلک (۲۰۱۹) و برایان و همکاران (۲۰۱۷) که بیانگر رابطه دلبستگی با تروما و استرس پس از سانحه بود، با نتایج بدست آمده برای فرضیه اول پژوهش هم‌راستا است. در تبیین نتایج بدست آمده مبنی بر اثر مستقیم دلبستگی اجتنابی و اضطرابی بر واکنش مثبت به استرس، می‌توان گفت که دلبستگی از چند جهت می‌تواند با واکنش مثبت به استرس مرتبط باشد. در زمان وقوع سیل در

شهرستان آق‌قلا، اغلب زنان متأهل حداقل برای مدت کوتاهی از نزدیکان خود بی‌خبر و بی‌اطلاع بوده و حتی با مرگ عزیزانشان روبرو شدند. در چنین شرایطی احتمال دارد دلبستگی ناایمن که مبتنی بر احساس عدم امنیت و ارائه پاسخ‌های سازگارانه در قبال رویدادها و جدایی اطرافیان است، با واکنش منفی‌تر به رویداد پیش آمده همراه شده باشد. بدین صورت که دلبستگی اجتنابی همراه با اجتناب و ترس از نزدیکی و کمک خواهی است و دلبستگی اضطرابی همراه با نگرانی و عدم اطمینان از پذیرفته شدن و نگرانی از رهایی است (میکولینسر و شاور، ۲۰۱۹). بنابراین دلبستگی اجتنابی با توجه به اینکه مانع از نزدیکی و جستجوی کمک از دیگران می‌شود، بنابراین دسترسی به منابع حمایتی را که می‌تواند به پاسخ‌های مثبت‌تر به شرایط پیش آمده باشد، محدود می‌کند. در همین رابطه نیز نشان داده شده که ادراک حمایت یک عامل محافظت‌کننده از افراد در مقابل شرایط ناگوار و رویدادهای پیش آمده است (جوانویک و همکاران، ۲۰۲۱). از طرف دیگر نیز دلبستگی اضطرابی با توجه به اینکه همراه با نگرانی و دلشوره مفرط است، می‌تواند منجر به پریشانی روانی گردد و مانع از ارائه پاسخ‌های درست و به موقع گردد. بنابراین فعال شدن این احساس‌ها در سیل آق‌قلا ممکن است بر شدت پریشانی و احساس ناتوانی زنان متأهل افزوده باشد و همراه با کاهش واکنش مثبت به اتفاق پیش آمده باشد. در همین راستا و مبتنی بر نظریه استرس، به نظر می‌رسد زمانی استرس منجر به واکنش منفی و افزایش ناراحتی می‌گردد که به صورت خارج از کنترل و بیش از حد ادراک شود (تابوراسکی و همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین در چنین شرایطی این احتمال وجود دارد که شکل‌های مختلف دلبستگی ناایمن که پریشانی و احساس ترس و ناتوانی را افزایش می‌دهند، میزان کنترل و احساس توانمندی زنان را در قبال شرایط پیش آمده کاهش داده باشند. علاوه بر این نتایج نشان داد که دلبستگی ایمن و اضطرابی با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر واکنش مثبت به استرس اثر غیرمستقیم

اطمینان و ادراک خطر و آسیب‌پذیری است، می‌تواند به واسطه فعال کردن طرحواره‌های ناسازگار اولیه که همراه با رفتارها و هیجان‌های مختل‌کننده است، با کاهش پاسخ‌های مثبت استرس همراه گردد.

همچنین نتایج نشان داد که مکانیزم دفاعی رشد نیافته بر طرحواره‌های ناسازگار اولیه و واکنش مثبت به استرس اثر مستقیم معناداری دارد و همچنین با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر واکنش مثبت به استرس اثر غیرمستقیم معناداری دارد. این در حالی بود که برای دو مکانیزم دفاعی دیگر اثر معناداری مشاهده نشد. هم‌راستا با پژوهش حاضر بشارت و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی نشان دادند که مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته با واکنش‌ها منفی خشم رابطه معناداری دارد. همچنین نتایج پژوهش گنجی و همکاران (۱۳۹۲) نشان داد که در مادران با تجربه شرایط بحرانی مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته با مدیریت بحران و هیجان پایین‌تر همراه است. اگرچه بررسی حاکی از عدم پژوهشی مشابه پژوهش حاضر است، با این حال نتایج پژوهش‌های مانند سالا و همکاران (۲۰۱۵) و والبورگ و چیاراملو (۲۰۱۵) حاکی از رابطه معنادار مکانیزم‌های دفاعی با استراتژی‌های مدیریت خود و پیامدهای هیجانی در افراد است که می‌توان آن‌ها را هم‌راستا با پژوهش حاضر تلقی کرد. واکنش مثبت به استرس نشان‌دهنده تنظیم روانی مثبت و تعدیل روانی مثبت افراد پس از سانحه است که به تطابق و سازگاری کمک می‌کند. بنابراین راهبردها و مکانیزم‌های رشد نیافته روانشناختی که فرد بکار می‌گیرد، می‌تواند با کاهش واکنش مثبت به استرس همراه گردد. در همین رابطه به نظر می‌رسد که مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته بر خلاف مکانیزم‌های رشد یافته در سازگاری با شرایط مختلف اخلال ایجاد می‌کند (نام و همکاران، ۲۰۱۹). دلیل این امر تا حدودی به این برمی‌گردد که مکانیزم دفاعی رشد نیافته مبتنی بر آسیب‌پذیری و بکارگیری راهبردی اجتنابی و انکار کردن است که مانع مقابله کارآمد و رسیدن به نیازها و خواسته‌ها می‌گردد (لاسزکویس و همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین می‌توان این استباط را مطرح کرد مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته با توجه به اینکه مبتنی بر آسیب‌پذیری رشد کرده‌اند، بنابراین همراه با آسیب و آشفتگی هستند، بنابراین خارج از واقعیت و ناهشیار عمل می‌کنند و در نتیجه پیامدهای خوشایندی برای فرد به همراه ندارند.

در تبیین نقش میانجی‌گر معنادار طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته با واکنش مثبت به استرس می‌توان گفت که

معناداری دارد. اگرچه پژوهش‌های قبلی به صورت مستقیم مدلی مشابه را مورد بررسی قرار نداده، با این حال نتایج بدست آمده از پژوهش‌های فتحی و شاکری، (۱۳۹۸)، مسعودی و همکاران (۱۳۹۵)، کایا و آیدن (۲۰۲۱) و واسیلوپولو و همکاران (۲۰۲۰) که بیانگر نقش میانجی‌گر معنادار طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه میان دلبستگی با متغیرهای مانند سبک‌های مقابله و نشان‌های روانشناختی مانند اضطراب و استرس بودند، تا حدودی هم‌راستا است. همچنین نتایج بدست آمده از پژوهش‌های ساندگ و همکاران (۲۰۱۸) و مصباحی و همکاران (۱۳۹۸) که بیانگر رابطه طرحواره‌ها با واکنش به استرس بود، تا حدودی با نتایج بدست آمده هم‌راستا است. مطابق با نظریه طرحواره‌های ناسازگار اولیه، به نظر می‌رسد که طرحواره‌ها در نتیجه آسیب‌های کودکی و برآورده نشدن نیازها، به ویژه نیازهای هیجانی رشد و گسترش پیدا می‌کنند و در نهایت منجر به رفتارها و هیجان‌های مختل‌کننده می‌گردند (بج و همکاران، ۲۰۱۸). بر همین اساس می‌توان بیان کرد که دلبستگی و نیاز به دلبستگی ایمن از جمله نیازهای دوران کودکی است که عدم پاسخگویی مناسب به آن‌ها از جانب اطرافیان کودک می‌تواند به رشد هیجان‌ها و شناخت‌های مبتنی بر آسیب‌پذیری گردد. در وضعیت دلبستگی ایمن فرد احساس توانمندی، کفایت‌مندی و ارزشمندی می‌کند و در مقابل در وضعیت دلبستگی اضطرابی، فرد بیشتر درگیر هیجان‌های ترس و طرح‌های مبتنی بر آسیب‌پذیری و شکست می‌گردد (فیرون و فویرسمن، ۲۰۱۷). بنابراین می‌توان احتمال داد که دلبستگی اضطرابی منجر به رشد طرحواره‌های ناسازگاری مانند نقص، شکست، آسیب‌پذیری و منفی‌گرایی گردد، چرا که پیام‌های منفی مانند ناتوانی، عدم ارزشمندی و خطر را با هیجان‌ها و شناخت‌های ناشی از آن به همراه دارد. بنابراین می‌توان برداشت کرد که دلبستگی یک نیاز اساسی است که ارضاء و عدم ارضاء آن می‌تواند به واسطه فعال شدن و عدم فعال شدن طرحواره‌ها، واریانس واکنش به استرس را تبیین کند. دلبستگی ایمن که با کاهش فعالیت و رشد طرحواره‌های ناسازگاری اولیه همراه است، می‌تواند به برداشت‌های واقعی از وضعیت به وجود آمده و همچنین ادراک توانمندی گردد. در همین رابطه نیز نشان داده شده که وقتی فرد پاسخ‌های کارآمد و مبتنی بر توانمندی همراه گردد، می‌تواند به رشد و بهبود فرد منجر گردد (بروکس و همکاران، ۲۰۱۷). به عبارتی وقتی فرد در پاسخ به استرس در موضع فعالی از خود نشان می‌دهد، پاسخ‌های مثبت و ارتقابخش بیشتری را تجربه می‌کند. در مقابل وضعیت دلبستگی اضطرابی که همراه با عدم

مکانیزم‌های دفاعی ساختار پویا و بنیادی شخصیت هستند و ارائه مداخلات در جهت تغییر آن‌ها طولانی‌مدت و زمان بر است، بنابراین برپایه نتایج بدست آمده می‌توان ارائه مداخله‌های مبتنی بر طرحواره‌های ناسازگار اولیه که از لحاظ زمانی کوتاه‌مدت‌تر هستند، در زمان وقوع حوالتی از این قبیل در اولویت قرار دارد. با توجه به اینکه نمونه مورد مطالعه از زنان متأهلی تشکیل شده بود که دارای پرونده سلامت در مراکز سلامت شهرستان آق قلا بود، بنابراین در تعمیم نتایج آن به عموم جمعیت زنان محدودیت وجود دارد. همچنین نمونه مورد مطالعه شامل زنان ۲۰ الی ۵۰ سال بود، بنابراین نتایج بدست آمده محدود به این گروه سنی است. با توجه به اینکه نمونه مورد مطالعه فقط شامل زنان بوده، بنابراین پیشنهاد می‌شود، در پژوهش‌های آتی مشابه، نمونه‌ای از مردان مورد مطالعه قرار گیرد. همچنین نتایج بدست آمده محدود به زنان متأثر از سیل بوده است، بنابراین پیشنهاد می‌شود جهت تعمیم‌پذیری نتایج بدست آمده در سطح گسترده‌تر، پژوهش‌های مشابه بر روی زنان متأثر از دیگر بلایای طبیعی مانند زلزله که در ایران نیز نرخ وقوع بالایی دارد، صورت گیرد. از لحاظ کاربردی سازمان‌ها و نهادهای خدمات‌رسان می‌توانند بر پایه نتایج بدست آمده مداخله‌ها و آموزش‌های را برای زنان ساکن آق قلا فراهم آورند و یا پروتکل‌های روانشناختی شامل بهبود طرحواره‌های ناسازگار اولیه فراهم آورند تا در مواقع اضطراری که حوادثی از این قبیل رخ می‌دهد، مورد استفاده قرار دهند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده مسئول در رشته روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد تهران مرکز است.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول محقق اصلی پژوهش است، نویسنده دوم استاد راهنمای رساله و نویسنده سوم استاد مشاور رساله است.

تضاد منافع: تضاد منافی در ارتباط به این پژوهش وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید محترم راهنما و مشاور و پرسنل واحد آموزش دانشگاه آزاد واحد ساری و نیز مشارکت‌کنندگان در این پژوهش تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

مکانیزم‌های دفاعی عموماً با انگیزه محافظت از فرد رشد می‌کنند (دی گیسپ و همکاران، ۲۰۱۸). به عبارتی هدف آن است که از فرد در مقابل رویدادهای استرس برانگیز و آشفته‌کننده محافظت شود. طرحواره‌ها نیز همانند مکانیزم‌های دفاعی تا حدودی به صورت ناهشیار عمل می‌کنند و همانند مکانیزم‌های دفاعی هدف آن‌ها در جهت محافظت از فرد در قبال اطلاعات و نشانه‌های تهدیدکننده و آشکارکننده آسیب‌پذیری است (باچ و همکاران، ۲۰۱۸). بنابراین می‌توان میان آن‌ها از لحاظ کارکرد و هدف رابطه برقرار کرد. مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته عموماً با قطع ارتباط ارتباط با دیگران همراه است (دیگیوسپ و همکاران، ۲۰۱۸). مکانیزم‌های رشد نیافته منجر به کاهش تجربه روابط ایمن و سازگار می‌شوند و با توجه به اینکه طرحواره‌های ناسازگار مبتنی بر عدم ارضای نیازهای اساسی مانند نیاز به امنیت رشد می‌کنند، بنابراین این احتمال وجود دارد که مکانیزم دفاعی رشد نیافته با افزایش طرحواره‌های ناسازگار اولیه همراه گردد. به عبارتی دیگر با توجه به اینکه مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته در تلاش برای اجتناب و دوری از رابطه بین فردی است و شکل تحریف شده‌ای از روابط بین فردی را در نظر می‌گیرد، می‌تواند با افزایش طرحواره‌های ناسازگاری مانند طرد همراه گردد. در همین رابطه نیز نشان داده شده که مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته همراه با خودکم‌بینی در روابط و بی‌کفایتی اجتماعی است (مسگریان و همکاران، ۱۳۹۶). بر همین اساس می‌توان استنباط کرد که مکانیزم دفاعی رشد نیافته با توجه به اینکه منجر به افزایش طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌گردد، می‌تواند منجر به کاهش واکنش مثبت به رویداد استرس‌زای سیل در زنان متأهل آق قلا شده باشد. در مجموع نتایج نشان داد که دلبستگی اجتنابی و اضطرابی بر واکنش مثبت به استرس اثر مستقیم معناداری دارند و دلبستگی ایمن و اضطرابی با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر واکنش مثبت به استرس اثر غیرمستقیم معناداری دارد. همچنین نتایج نشان داد که مکانیزم دفاعی رشد نیافته بر واکنش مثبت به استرس اثر مستقیم و غیرمستقیم معناداری دارد. نتایج برآمده از پژوهش حاضر بیانگر این مورد بود که دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی به عنوان متغیرهای بنیادی و زیربنایی روانشناختی می‌توانند تبیین‌کننده واکنش‌های مثبت به استرس در زنان شهرستان آق قلا باشد و در این میان طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌توانند اثرات این متغیرهای بنیادی را به واکنش‌های مثبت به استرس انتقال دهند. با توجه به اینکه دلبستگی و

References

- Ainsworth, M. D. S. (2006). Attachments and other affectional bonds across the life cycle. In *Attachment across the life cycle* (pp. 41-59). Routledge.
<https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203132470-6/attachments-affectional-bonds-across-life-cycle-mary-salter-ainsworth>
- Akbari, Z., Vaafaei, T., Khosravi, S. A. (2010). Relationship between attachment styles and the resiliency amount of veterans wives, 10(3), 12-17.
<https://www.sid.ir/en/Journal/ViewPaper.aspx?ID=257875>
- Besharat, M. A., Shirazi, F. R., & Arani, F. D. (2019). The mediating role of early maladaptive schemas on the relationship between attachment styles and defense mechanisms. *Journal of psychological science*, 17(72), 859-872.
<https://www.sid.ir/FileServer/JF/48313977201.pdf>
- Besharat, M. (2018). Alexithymia and defense mechanisms in patients with depression, generalized anxiety disorder, obsessivecompulsive disorders and normal individuals: A comparative study.
<https://www.sid.ir/en/Journal/ViewPaper.aspx?ID=698240>
- Besharat, M. A., Mohammadi Hosseini Nezhad, E., & Gholamali Lavasani, M. (2015). The mediating role of cognitive emotion regulation strategies on the relationship between alexithymia, anger and anger rumination with ego defense styles. *Contemporary Psychology, Biannual Journal of the Iranian Psychological Association*, 9(2), 29-48.
https://bjcp.ir/browse.php?a_id=609&sid=1&slc_lang=en
- Bach, B., Lockwood, G., & Young, J. E. (2018). A new look at the schema therapy model: organization and role of early maladaptive schemas. *Cognitive behaviour therapy*, 47(4), 328-349.
<https://doi.org/10.1080/16506073.2017.1410566>
- Bazrafshan, M., Nikfar, T., Jahanshahi, R., & Lakzaei, M. (2019). *Evaluation of the level of post-traumatic stress disorder in flood victims of Golestan province in 2019*. 20th Annual Research Congress of Medical Students, Kermanshah.
- Black, T. S. N. (2019). *The Relationship between Trauma and Substance Abuse among Women: An Examination of Treatment Outcomes, Spirituality and Attachment Theory in Recovery*. [Unpublished Doctoral dissertation]. The Chicago School of Professional Psychology.
<https://www.proquest.com/openview/d76c8f4c5332840798acd230161b37ff/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Brooks, M., Graham-Kevan, N., Lowe, M., & Robinson, S. (2017). Rumination, event centrality, and perceived control as predictors of post-traumatic growth and distress: The Cognitive Growth and Stress model. *British Journal of Clinical Psychology*, 56(3), 286-302.
<https://doi.org/10.1111/bjc.12138>
- Bryant, R. A., Creamer, M., O'donnell, M., Forbes, D., Felmingham, K. L., Silove, D., & Nickerson, A. (2017). Separation from parents during childhood trauma predicts adult attachment security and post-traumatic stress disorder. *Psychological Medicine*, 47(11), 2028-2035.
<https://doi.org/10.1017/S0033291717000472>
- Cherniak, A. D., Mikulincer, M., Shaver, P. R., & Granqvist, P. (2021). Attachment theory and religion. *Current Opinion in Psychology*, 40, 126-130.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2020.08.020>
- Cramer, P. (2015). Defense mechanisms: 40 years of empirical research. *Journal of Personality Assessment*, 97(2), 114-122.
<https://doi.org/10.1080/00223891.2014.947997>
- Di Giuseppe, M., Ciacchini, R., Piarulli, A., Nepa, G., & Conversano, C. (2019). Mindfulness dispositions and defense style as positive responses to psychological distress in oncology professionals. *European Journal of Oncology Nursing*, 40, 104-110.
<https://doi.org/10.1016/j.ejon.2019.04.003>
- Di Giuseppe, M., Perry, J. C., Conversano, C., Gelo, O. C. G., & Gennaro, A. (2020). Defense mechanisms, gender, and adaptiveness in emerging personality disorders in adolescent outpatients. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 208(12), 933-941.
https://journals.lww.com/jonmd/Abstract/2020/12000/Defense_Mechanisms,_Gender,_and_Adaptiveness_in.5.aspx
- Di Giuseppe, M., Ciacchini, R., Micheloni, T., Bertolucci, I., Marchi, L., & Conversano, C. (2018). Defense mechanisms in cancer patients: a systematic review. *Journal of psychosomatic research*, 115, 76-86.
<https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2018.10.016>
- Eckstein-Madry, T., Piskernik, B., & Ahnert, L. (2021). Attachment and stress regulation in

- socioeconomically disadvantaged children: Can public childcare compensate?. *Infant Mental Health Journal*, 42(6), 839-850. <https://doi.org/10.1002/imhj.21878>
- Fearon, R. P., & Roisman, G. I. (2017). Attachment theory: progress and future directions. *Current Opinion in Psychology*, 15, 131-136. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.03.002>
- Fraleigh, R. C. (2019). Attachment in adulthood: Recent developments, emerging debates, and future directions. *Annual review of psychology*, 70, 401-422. <https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev-psych-010418-102813>
- Garver, M. S., & Mentzer, J. T. (1999). Logistics research methods: employing structural equation modeling to test for construct validity. *Journal of business logistics*, 20(1), 33. <https://www.proquest.com/openview/a778d630df6747e2918f1527a34cbd76/1?pq-origsite=gscholar&cbl=36584>
- Ganji, M., Mohammadi, J., & Tabriziyan, S. (2013). Comparing emotional regulation and defense mechanisms in mothers of students with and without learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 2(3), 54-72. http://jld.uma.ac.ir/article_127_0.html?lang=en
- Garavand, H. (2022). The Mediating Role of Early Maladaptive Schemas in the Relationship between Attachment styles with Corona Anxiety. *Journal of Applied Psychology*, 16(1), 181-161. https://apsy.sbu.ac.ir/index.php/AppliedPsychology/article/viewFile/13151/article_101679.html?lang=en
- Ghorbankhani, M., Salehi, K., & Moghaddamzadeh, A. (2021). The Consequences of the Formation of Pseudo Evaluation Culture in Elementary Schools: A Phenomenological Approach. *Educational and Scholastic Studies*, 10(2), 261-297. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2423494.1400.10.2.11.8>
- Hajiyari, F., & Bahramabadi, M. Z. (2021). Evaluating the Relationship between Maternal Attachment Styles and Children's Separation Anxiety Level: The Mediating Role of Mothers' Maternal Early Maladaptive Schemas. *International Journal of Health Studies*, 8(3), 18-23. <http://ijhs.shmu.ac.ir/index.php/ijhs/article/view/792>
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781351153683-17/romantic-love-conceptualized-attachment-process-cindy-hazan-phillip-shaver>
- Jayawickreme, E., Infurna, F. J., Alajak, K., Blackie, L. E., Chopik, W. J., Chung, J. M., ... & Zonneveld, R. (2021). Post-traumatic growth as positive personality change: Challenges, opportunities, and recommendations. *Journal of personality*, 89(1), 145-165. <https://doi.org/10.1111/jopy.12591>
- Jin, Y., Xu, J., & Liu, D. (2014). The relationship between posttraumatic stress disorder and post traumatic growth: gender differences in PTG and PTSD subgroups. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 49(12), 1903-1910. <https://doi.org/10.1007/s00127-014-0865-5>
- Jovanović, V. R., Hinić, D., Džamonja-Ignjatović, T., Stamatović-Gajić, B., Gajić, T., & Mihajlović, G. (2021). Individual-psychological factors and perception of social support in burnout syndrome. *Vojnosanitetski pregled*, 12(24), 4-12. <http://scindeks.ceon.rs/article.aspx?artid=0042-84502109944J>
- Kampe, L., Bohn, J., Remmers, C., & Hörz-Sagstetter, S. (2021). It's not that great anymore: The central role of defense mechanisms in grandiose and vulnerable narcissism. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 596-609. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.661948>
- Kaya, Y., & Aydin, A. (2021). The Mediating Role of Early Maladaptive Schemas in the Relationship between Attachment and Mental Health Symptoms of University Students. *Journal of Adult Development*, 28, 15-24. <https://doi.org/10.1007/s10804-020-09352-2>
- Knoll, M., Starrs, C. J., & Perry, J. C. (2020). Rationalization (defense mechanism). *Encyclopedia of personality and individual differences*, 4301-4305. https://doi.org/10.1007/978-3-319-24612-3_1419
- Laczkovics, C., Fonzo, G., Bendixsen, B., Shpigel, E., Lee, I., Skala, K., ... & Huemer, J. (2020). Defense mechanism is predicted by attachment and mediates the maladaptive influence of insecure attachment on adolescent mental health. *Current Psychology*, 39(4), 1388-1396. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9839-1>

- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2019). Attachment orientations and emotion regulation. *Current Opinion in Psychology*, 25, 6-10. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.02.006>
- Masoodi, S., Hatami, H., Modaress, M., Banijamali, S. (2016). The mediating role of early maladaptive schemas in relationship between attachment styles and anxiety of death among cancer patients. *Thoughts and Behavior in Clinical Psychology*, 11(39), 37-46. <https://www.sid.ir/en/Journal/ViewPaper.aspx?ID=553112>
- Mesgarian, F., Azad Fallah, P., Farahani, H., & Ghorbani, N. (2017). Object Relations and Defense Mechanisms in Social Anxiety. *Journal of developmental psychology*, 14(53), 3-14. http://jip.azad.ac.ir/article_535878_en.html
- Mahdavi, A., Afrooz, G. A., Gholamali Lavasani, M., & Naghsh, Z. (2022). Multilevel analysis of relationship between parental popularity, maladaptive schemas and perfectionism in gifted adolescents. *Journal of psychological science*, 727-742. <http://dx.doi.org/10.52547/JPS.21.112.727>
- Mesbahi, E., AmiriMajid, M., Ghamari, M., & Bazazian, S. (2019). Development of a Model to Predict Emotional Failure in Students According to Personal Factors and Initial Maladaptive Schemas and Quality of Love Relationships. *IJPCP*, 25(1), 42-55. https://ijpcp.iums.ac.ir/browse.php?a_id=2891&sid=1&slc_lang=en&ftxt=0
- Nasirzadeh, S., & Keraskian, A. (2017). Comparing the relationship between early maladaptive schemas, defense mechanisms and type D personality among individuals with secure and insecure attachment style. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 19(2), 96-104. https://jfmh.mums.ac.ir/article_8496_2035df0355af2db49a6c7b772dff02ee.pdf
- Naamy, A., & Pormezydany, S. (2017). Prediction of makeup usage based on early maladaptive schemas in women and girls in Isfahan city. *Quarterly Social Psychology Research*, 7(27), 67-78. https://www.socialpsychology.ir/article_67113.html?lang=en
- Nam, J. W., Ha, J. H., Choi, E., Park, D. H., & Ryu, S. H. (2019). Mature defense mechanisms affect successful adjustment in young Adulthood-Adjustment to military service in South Korea. *Psychiatry investigation*, 16(7), 484. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6664216/>
- Oettingen, J., Chodkiewicz, J., Mącik, D., & Gruszczyńska, E. (2017). Polish adaptation of the Young Schema Questionnaire 3 Short Form (YSQ-S3-PL). *Psychiatria Polska*, 82, 1-12. <https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/76541>
- Razeghi, N., Mazaheri, M. A., & Ahadi, H. (2015). The Role of Attachment Styles in Mate Selection Preferences. http://jip.azad.ac.ir/article_513097.html?lang=en
- Rajabzadeh, Y., Ayyoubzadeh, S., & Zahiri, A. (2019). Flood Survey of Golestan Province in 2018-2019 and Providing Solutions for Its Control and Management in the Future. *Iranian journal of Ecohydrology*, 6(4), 921-942. <https://doi.org/10.22059/ije.2019.283004.1137>
- Park, C. L. (2010). Making sense of the meaning literature: an integrative review of meaning making and its effects on adjustment to stressful life events. *Psychological bulletin*, 136(2), 257. <https://doi.org/10.1037/a0018301>
- Pietromonaco, P. R., & Powers, S. I. (2015). Attachment and health-related physiological stress processes. *Current opinion in psychology*, 1, 34-39. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2014.12.001>
- Sala, M. N., Testa, S., Pons, F., & Molina, P. (2015). Emotion regulation and defense mechanisms. *Journal of Individual Differences*, <https://econtent.hogrefe.com/doi/abs/10.1027/1614-0001/a000151?journalCode=jid>
- Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2017). Adult attachment, stress, and romantic relationships. *Current opinion in psychology*, 13, 19-24. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.04.006>
- S.M, S., R, C., M, N. (2013). Psychometric Properties of Posttraumatic Growth Inventory in an Iranian Sample. *Psychological Methods and Models*, 3(vol 3/ no 12), 93-108. https://jpmmm.marvdasht.iau.ir/article_294_en.html?lang=fa
- Sheykhani, R., Ghazanfari, F., Jadidi, F., Adineh, M., & Sadrmohamadi, R. (2016). Attachment Styles and Cognitive Emotion Regulation Strategies as Predictor of Post-traumatic Stress Disorder in Veterans. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 26(137), 95-104. <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-7705-en.html>

- Shakeri, F., & Fathi, E. (2020). Examining the Mediating Role of Early Maladaptive Schemas in the Relationship between Attachment Styles and Stress Coping Styles among Addicts. *Etiadpajohi*, 13(54), 279-302. <http://dx.doi.org/10.32598/JCCNC.7.1.351.1>
- Taborsky, B., English, S., Fawcett, T. W., Kuijper, B., Leimar, O., McNamara, J. M., ... & Sandi, C. (2020). Towards an evolutionary theory of stress responses. *Trends in ecology & evolution*. <https://doi.org/10.1016/j.tree.2020.09.003>
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (1996). The Posttraumatic Growth Inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of traumatic stress*, 9(3), 455-471. <https://doi.org/10.1007/BF02103658>
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2004). "Posttraumatic growth: conceptual foundations and empirical evidence". *Psychological inquiry*, 15(1), 1-18. https://doi.org/10.1207/s15327965pli1501_01
- Vasilopoulou, E., Karatzias, T., Hyland, P., Wallace, H., & Guzman, A. (2020). The mediating role of early maladaptive schemas in the relationship between childhood traumatic events and complex posttraumatic stress disorder symptoms in older adults (> 64 years). *Journal of loss and trauma*, 25(2), 141-158. <https://doi.org/10.1080/15325024.2019.1661598>
- Walburg, V., & Chiaramello, S. (2015). Link between early maladaptive schemas and defense mechanisms. *European Review of Applied Psychology*, 65(5), 221-226. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2015.07.003>
- Walsh, D. M., Groarke, A. M., Morrison, T. G., Durkan, G., Rogers, E., & Sullivan, F. J. (2018). Measuring a new facet of post traumatic growth: Development of a scale of physical post traumatic growth in men with prostate cancer. *PloS one*, 13(4), e0195992. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0195992>
- Yaribeygi, H., Panahi, Y., Sahraei, H., Johnston, T. P., & Sahebkar, A. (2017). The impact of stress on body function: A review. *EXCLI journal*, 16, 1057. <https://dx.doi.org/10.17179%2Fexcli2017-480>
- Young, J. E., & Brown, G. (1994). Young schema questionnaire. *Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach*, 2, 63-76. <https://psycnet.apa.org/record/1999-02395-000>
- Zeynel, Z., & Uzer, T. (2020). Adverse childhood experiences lead to trans-generational transmission of early maladaptive schemas. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104235>